

Uredništvo:
Ljubljana, Miklošičeva
cesta šte. 6, II. nad-
stropje.

Upravništvo:
Zadr. tiskarna, Ljub-
ljana, Dunajska c. 7.

RESNICA

Izhaja vsako soboto.
Naročnina:
za celo leto 10 K, za
pol leta 5 K, za
mesec 1 K.
Posamezna šte. 20 h.

Boljša je slaba voža, nego gizdava hoja. — I jakemu volu rog pukne.

Belokranjska pregovora.

Rešilna beseda.

Pastirski list avstrijskih škofov.

V splošno zmešnjavo pojmov, v katero je zabredlo po vojnih grozotah pretreseno človeštvo, je zasijal žarek luči, ki naj bi pokazal zopet pot k resnici in razpršil dvome, ki so zapeljali tudi mnogo dobromislečnih plemenitih ljudi. Pastirski list avstrijskih škofov je tako rešilno dejanje. Kdor ima ušesa, da posluša, ta naj sprejme modre in sedanjemu času tako potrebne nauke!

Katoliška resnica še živi! Oblaki zmote so jo zakrili za nekaj časa zemskim očem, pa kakor solnce ne more ostati vedno za oblaki, in naj bodo ti še tako črni in gosti, tako se tudi resnica ne more vedno skrivati. Slišala se je med nami predrzna beseda, da se katoliška cerkev v tej vojski ni izkazala. Seveda se ni izkazala v tem smislu, da bi bila stopila na bojišče in izvojevala kaki stranki to, kar ona zahteva. To tudi ni njen namen. Cerkev je nepristranska in kaže splošna načela pravice.

Zmota nastopa predrzno in si hoče s silo vkloniti duhove. Nadene si vablivo obleko, okinčano z bliščečimi frazami se šopiri pred ljudstvom in se laska samoljubnosti in občutljivosti. Njeni zračni gradovi se zde na kamen postavljeni, njena moč se zdi nepremagljiva, njeno dokazovanje nezmotljivo. In vendar se njene stavbe razručijo pri najslabšem pihu, in njeni dokazi temelje na laži. A terorizem, s katerim nastopa, izkušša zabraniti svobodo preiskave in vsakoga, ki se drzne samo dvomiti, razupije kot sovražnika človeštva, kot izdajavca naroda ali kot nazadnjaka in nevedneža.

Kadarkoli se je kaka zmota epidemično razširila, so na njej oboleli sicer tudi zdravi ljudje, da taki, ki bi imeli zdraviti zmote drugih. Vedno se je našel izpočetka tudi

del katoliških mož, zlasti med inteligenco, ki je zmoto počastil kot neko višje razodetje. To je zapeljalo tudi vsakikrat nekaj bogoslovcev, da so — iz dobrega namena, da bi porabili moderno orožje v brambo večne resnice — zagovarjali zmoto. Taki bogoslovci mislijo, da treba priti nasproti ljudem, da se je treba njihovi slabosti nekoliko udati, ker se s tem odbije očitak nespravljalnosti in pridobi njihova naklonjenost. A to se je še vsakikrat izkazalo kot slabe taktika. Kdor je le en korak naredil v stran, že ni več na pravi smeri in je v nevarnosti, da zabrede še bolj v stran. Zmota se ne smejo nikoli delati koncesije.

Ali nismo tega tudi pri nas iskusi? **Z volkovi tuliti je seveda najlozje, a pravi prijatelj ljudstva, pravi narodnjak se vrže pogumno v boj proti volkovom.** Tega poguma nima vsak, zakaj volkovi se maščujejo. A moštvo se izkaže le v odkritem boju, nikdar v strahopetnem odnehanju.

Ali nismo slišali iz ust bogoslovcev nazore, ki so bolj diktirani od strahopetnosti pred javnim mnenjem kakor od notranjega prepričanja? Želja po cenenem aplavzu množice zapelje tudi znanstvenike, in marsikaj, kar tudi duhovniki delajo v politiki, se da razlagati le s tem, da mislijo, če so si stekli odobravanje občinstva, so pridobili zase tudi njegovo srce in njegov razum.

Tako se pa zmota samo širi in si vdnja vedno novih sužnjev.

V tem položaju smo sedaj mi, in zato pozdravljamo kot pravo rešilno dejanje, da so avstrijski nadškofje in škofje povzdignili svoj apostolski glas in pokazali na zmote, ki groze katoliški veri in morali. Ta pastirski list je dejanje največje politične važnosti. Poleg izjav in oklicev svetega Očeta bo ta pastirski list avstrijskih škofov pričal kot zgodovinski dokument, da je Cerkev s svo-

jega višjega vidika tudi v tako težavni dobi razumevala svojo veliko nalogo.

Ta pastirski list je navodilo najvišje avtoritete. En škof se lahko moti, a vsi škofje skupaj se pa v stvareh največje važnosti ne morejo zmotiti. Tukaj imamo soglasen nauk vseh avstrijskih škofov, ki zastopajo vse narode — tiste narode, ki se v divji borbi bore med-seboj za nadvlado. Velika politična važnost tega skupnega nastopa avstrijskih škofov obstoji ravno v tem, da je zbor katoliških škofov danes edina instanca v državi, ki je zmožna za soglasno bratovsko manifestacijo. S tem so dali škofje narodom in politikom zgled, ki naj bi mu sledili, ako se hočejo rešiti iz grozečega poloma.

Ko prebiramo ta mojstrsko sestavljeni pastirski list, se čutimo mi bravci dnevnega časopisja prestavljeni v drug svet. Novi so ti glasovi, ker jih dandanes ne slišimo, a stari in znani so nam, ker so le izraz tistih čustev, ki jih ima v svojem srcu vsak pošten človek in ki jih tudi sofistika časopisja in hrup pouličnih demonstracij ne more zaglušiti.

Avstrijski škofje se upajo zopet citirati svetega Pavla, ki zahteva od vernikov pokorščino do vladarja. Oni se upajo govoriti o moralni obvezi podložnikov do oblasti. Kako nov nam je sedaj ta stari nauk! Da, škofje se upajo govoriti o veleizdajalski agitaciji, ki ima v monarhiji svoje pomočnike!

Ko smo mi na to opozorili, smo bili izdajalci naroda. Ko je deželni odbor, da izvije nasprotniku iz rok ta očitak proti našemu ljudstvu, stopil z lojalno izjavo pred javnost, se je začela velika gonja. Iz Katoliške tiskarne šo se vsule psovke nanj in se je uprizorila nevredna agitacija proti deželni upravi.

Odborniki Katoliškega tiskovnega dru-

LISTEK.

Naši zvonovi v vojni.

Sedanja svetovna vojna je zadobila tako velikanski obseg, kakoršnega v začetku niti slutiti nismo mogli. Velikanske armade stoje na bojiščih, ki potrebujejo za uspešen boj in brambo ogromnih množin raznega tehničnega materiala. Vse to pa je bilo takorekoč treba izkopati iz tal. Izdelovanje orožja in municije, ki je sedaj neprimerno večje kakor v miru, požira tudi neprimerno večje množine kovin. Razumljivo je torej, da so se tu pojavile razne težkoče, osobito kar se tiče kovin, kakor bakra, kositra, medi in niklja, in to pa radi tega, ker nad polovico teh kovin producira nam sovražno inozemstvo, posebno Amerika, in smo jih morali tudi že v mirnih časih uvažati. Sedaj nam je lahko razumljivo, zakaj se je vojaška uprava poslužila vseh dosegljivih sredstev; da si zagotovi zadostno množino teh kovin.

Da imajo armade dovolj dobrih topov in streliva, je bilo treba poseči po vsem v državi se nahajajočem materialu. Odredile so se zbirke kovinastih predmetov, omejilo se je podelovanje kovin v zasebne namene, zaseglo se je vse kovinasto orodje, ktero se da utrpeti ali pa vsaj na kak način nadomestiti.

Ta trda in neizprosna usoda je zadela tudi naše cerkvene zvonove, ker obstojajo iz bakra in kositra, ktereja vojna uprava tako nujno potrebuje. Vojni zvonovi pa se niso zasegli samo pri nas, ampak tudi na Nemškem in v zasedenem ozemlju, posebno na Benečanskem. — Zvonovi, naši domači zvonovi, so nam prirasli k srcu, saj tudi nas spremljajo s svojim zvonjenjem od rojstva do groba, v veselih in žalostnih dneh. Naši zvonovi so nam sveti, saj so prejeli tudi od sv. cerkve blagoslov, so nam pa tudi zvesti spremljevalci in prijatelji, ki se vesele in žalujejo z nami; v veselih trenutkih je jasen njihov glas in zvonjenje razigrano, in ko navdaja tuga in boleost našo dušo, žalujejo

tudi zvonovi z nami glaseč se zamolklo z visokih zvonikovih lin. In ti naši zvonovi so morali na vojno, pred sovražnika, da nam pomagajo braniti in rešiti ogroženo domovino. Predno so pa nastopili dolgo pot v arzenale, da se spremene v ljuta, ogenj bruhajoča topovska žrela, so nam zapeli zadnjikrat v slovo. Takrat se je v žalosti stisnilo naše srce in marsiktera solza je zdrknila po tužnem licu, ravnotako kakor tedaj, ko so nas ostavljali naši dragi, sinovi, bratje, sorodniki in prijatelji, odpravljajoč se na krvavo vojno. Kakor ti, tako vrše tudi zvonovi svojo domovinsko dolžnost.

Marsikdo se je že vprašal, kaj se je zgodilo z zvonovi. Jednaka vprašanja so se stavila v precej energični obliki že od marsiktere strani. V sledečem hočemo na kratko začrtati, kaka usoda je zadela naše zvonove.

Zvonove prevzamejo posebni nastavljeni vojnega ministrstva. Nato napravijo od vsacega zvona poskušnjo, koliko kake kovine vsebuje, navadno okoli 80 odstotkov bakra in 20 odstotkov kositra. V to svrho

štva! Berite škofovske besede in popravite krivico, ki jo delate!

Jasne besede govore škofje o politiki brez morale, ki vzbujajo ljudske strasti in s fantomi narodne sebičnosti in prevzetnosti neti razdor med narodi. Škofje kažejo na prave vzroke, ki so krivi vojske in jo podaljšujejo. Ti so: prevzetnost in sebičnost. Nastopajo pod vabljivimi gesli: Neodvisnost naroda, samoodločba naroda, samolastno ustvarjenje prava po sklepu večine.

Tudi geslo o samoodločbi narodov so prišteli škofje med kriva gesla. Po vsej pravici! Z bistroumno razlago in z raznimi omejitvami se da sicer dopustnost tega načela v gotovem okviru za silo vzdržati, a tako, kot se je sedaj vrglo med ljudstvo, se ne more odobravati in rodi le zmešnjavo in nesrečo. Kam dovede to od socialnih demokratov iznajdeno geslo, vidimo na žalostnem vzgledu nesrečne Rusije.

Pa kakor narodom, tako kličejo škofje tudi oblastnikom z apostolsko prostodušnostjo v spomin njihove dolžnosti.

Ostre so besede, s katerimi škofje obsojajo družabne grehe našega časa, zlasti oderuštvo, ki je postalo bič in nesreča narodov. Nazaj k poštenosti, nazaj k zdravim narodnogospodarskim načelom!

Škofje ukazujejo, da se naj ta pastirski list bere ljudstvu v odlomkih in se naj razlaga z lec njegova vsebina. Nikogar žaliti, a tudi ne prizanašati zmoti, ki je tako prevzetno dvignila svojo glavo!

Celo veri sovražna glasila ne morejo odrekati temu pastirskemu listu največje veljave in mu pripisujejo veliko politično važnost. Dal Bog, da bi narodi poslušali ta glas. Edino na poti, ki jo kažejo škofje, je mogoča rešitev!

Besede in dejanja.

Lepa beseda je vabljava in zapeljiva reč. Blesk lepe besede človeka kaj hitro omami, zlasti človeka, katerega se loteva že skoro obup. Kdor trpi, kogar tarejo težave življenja, vedno rad verjame sladki besedi in jo pije kakor zdravilo.

Star slovenski pregovor pa pravi: beseda miče, zgled pa vleče. Kadar vidim človeka, ki drugače govori kakor dela, takrat si moram reči: Ta sam sebi ne verjame, ne verjame niti lastni besedi, lastnemu nauku in obrnem se od njega stran.

Ena takih lepih besed je bila tista o samoodločbi narodov. Iz Amerike je prišla k nam, kakor tolažba za razmesarjeno in v vojni krvi tonečo Evropo. Samoodločba naj bi ustavila pohlep imperialistov po novih

navrtajo zvonove; luskice, ki nastanejo pri vrtanju spravijo v papirnate vrečice, na kterih se nahaja številka in teža zvona, ter jih analizirajo (t. j. določijo natančno množino posameznih kovin) v elektročistilnici za baker c. in kr. topniškega arzenala na Dunaju. Iz te analize in iz teže zvona potem izračunajo, koliko je v zvonu bakra in koliko kositra; nato pa razpošljejo zvonove v razne tovarne n. pr. v Budimpešto, nekaj jih pa tudi ostane v arzenalu, kjer potom električnega toka izločijo iz bronu baker in kositer. V ta namen morajo zvonove najprej razdrobiti, kar se zgodi tako-le: Zvonove postavijo pokonci z odprtino navzgor, jih napolnijo z vodo, v vodo obesijo dinamično patrono z zažigalno vrstico. Ko dinamič eksplozija, razpade zvon v kosce. Te kosce stale in zlijejo iz njih debele plošče, iz kterih potom električnega toka izločijo baker in kositer. Baker, ki se ga na ta način dobi, je zelo čist; pošljejo ga v orožarno, kjer iz njega izdelujejo topovino za topove (topovina je na poseben način sestavljen

zemljah, odpravila naj bi bila spore in prepise med narodi in državami in tako ugledila pot do res lepega cilja, do večnega miru.

Ta beseda je tudi na Slovenskem našla jako rodovitna tla. Na podlagi samoodločbe naj bi dobili lastno državo, samoodločba bi naj nam prinesla poleg miru na zunaj tudi notranji mir in procvit in napredek.

Danes pa vidimo, da je samoodločba to, kar so bili doslej še vsi taki pojmi, namreč lepa beseda! Predno bomo doživeli njeno uresničenje v življenju držav in narodov, bo steklo še mnogo vode v morje.

Dokler se je godilo Angležem in Francozom nekoliko slabo na fronti, so vedno upili po samoodločbi narodov, brez katere ne morejo skleniti miru. To so ponavljali nešteto krat v svojih listih, tako so zatrjevali njihovi državniki. Danes je pa položaj drugačen kakor pred enim in dvema leti. Vojna sreča je tudi angleško-francosko vojsko potisnila nekoliko naprej in glej — lepe besede je konec. Angleškim in francoskim državnikom ne pade niti na um, da bi ponavljali svoj nauk o samoodločbi, pač pa so navili svoje stare, vsem dobro poznane imperialistične strune, da je treba Nemcem vzeti kolonije, da je treba monarhijo uničiti in razdeliti, in sicer vsakemu nekaj: En lep košček naj dobe Lahi, še lepšega pa Srbi. O kaki samoodločbi, torej o glasovanju, se naj mi sami izrečemo, kaj in kje hočemo biti, pa ni nobenega govora več! Kadar bi prišlo do delitve, ne bo glasovanja, ampak zapel bo diktat, ki nas bo pretrgal kakor so trgali v starih časih človeška telesa na štiri dele.

Angleži in Francozje in Amerikanci so se oprijeli lepe besede o samoodločbi takrat, ko so mislili, da bodo zanesli zlasti v monarhijo razdor, da bi se narodi monarhije uprli, državo vsled upora oslabili in tako prišli na diplomatičen način do lepega plena, katerega jim vojna sreča ni vrgla v naročje. To je bil edini njihov namen in nič drugega. Če bi bili res vneti za samoodločbo, bi ostali pri svojih besedah tudi danes, ko jim vsaj trenutno sije solnce bojne sreče. Kakor hitro jim je pa postala sreča milejša, z Bogom samoodločba! Na mesto samoodločbe je stopila zopet moč in ta bo tudi obveljala, naj zmaga kdor hoče. Ne mogoče ravno surova moč in surova sila, ampak politična moč in gospodarska veljava.

Tudi pri nas so besedo o samoodločbi izrabljali, kar se je dalo. Samoodločba nam bo prinesla združenje, zedinjenje; samoodločba nam bo prinesla Jugoslavijo in mogoče še vsakemu zlato uro po vrhu. Pod-

bron; sestava topovine je avstrijska tajnost). Iz tega bakra se izdelujejo tudi stročnice za patrone in pa oni deli pri izstrelkih, kojih ni mogoče nadomesiti z jeklom. Kositer pa se potrebuje za razne zlitine in za varjenje, posebno konzervnih škatljic. Dunajski arzenal je na ta način podelal do sedaj že nad 1500 vagonov zvonov.

Glede znanstvene, zgodovinske ali umetniške vrednosti pregleda zvonove posebna komisija, dragocene zvonove bodo vsekako vrnilo vojnemu muzeju. — Taka usoda je zadela naše zvonove. Leta in leta so bili posvečeni miru, klicali so nas k Bogu, pred kterim smo verno pripogibali svoja kolena. Sedaj pa grme proti sovražniku, ki nas ne more spraviti na tla. Naj nam prineso kmalu zaželjeni mir, oni mir, po kterem smo hrepeneli tedaj, ko smo se žalostni poslavljali od naših zvonov.

Agitirajte za „Novice“.

pisovanje za majniško deklaracijo naj bi bila nekaka predvaja in šola za ono veliko glasovanje, katero so nam obetali evangelisti iz Amerike in na podlagi katerega bi bili mogoče položili pred nas vse drugačno listino kakor je bila majniška deklaracija!

Naj nas nihče napačno ne razume. Mi ne rečemo, da ideja o samoodločbi ni lepa; ne trdimo, da bi nam ne bilo všeč, če bi nas res tisti, ki imajo ali bodo imeli moč, res vprašali, kaj želimo — o, to bi bilo vse prav lepo! Nam se pa zdi samo to, da nas nihče ne bo veliko vpraševal o naših željah! In ker smo tega prepričanja, zato izvajamo iz njega tudi potrebne posledice in pravimo, da je za nas najbolje, če smo in ostanemo, kjer smo bili in smo, in da si poskušamo v svoji stari domovini na parlamentarnih tleh v soglasju z drugimi ustavnimi činitelji s pomočjo veljavnih zakonov izvojevati to, kar nam po vseh pravicah gre, čeprav le korak za korakom, ker vemo, da naenkrat ne gre in ne bo šlo.

Do uresničenja majniške deklaracije nas ne bo dovedla samoodločba narodov, ker bomo še dolgo čakali nanjo, ampak samo poštenost in zvestoba do vladarja in domovine in pa smotreno delo.

Masarykova propaganda v inozemstvu.

(Do sedaj še neobjavljena snov.)

Češki socialni demokrat poslanec dr. Soukup je skušal v jeseni zadnjih državno-zborskih sej nekdanjega češkega poslanca dr. Masaryka napraviti za mučenika svojega prepričanja in za najboljšega sina Avstrije. Vprašanje pa je, če so Čehoslovaki v inozemstvu, ki so Masarykovo delovanje zadnji čas lahko natančno zasledovali, istega mnenja kakor Soukup.

Masaryk je zapustil Avstrijo koncem leta 1914 pod pretvezo, da gre s svojo bolno hčerjo v Italijo. Pred odhodom je dal takratnemu češkemu namestniku grofu Thunu častno besedo, da ne bo v inozemstvu politično nastopal proti Avstriji. Iz dejstva, da je na Francoskem izhajajoči Masarykov list „Češko slovenska samostalnost“, izjavil, da je Masaryk zapustil Prago edino le z namenom v tujini posvetiti se političnemu delovanju za češki program, je razvidno, da je Masaryk vedel že v trenutku, ko je dal častno besedo, da je ne bo držal. Sploh pa to ni jedina častna beseda, ktero je Masaryk prelomil. Po zanesljivih pričah je sedaj dognano, da je Masaryk dal angleškemu kralju roko z zagotovilom, da bo deloval na to, da pride na prestol novega češkega kraljestva eden angleških princev, toda te dane obljube ni držal.

Komaj je prišel v Švico, je začel delovati v smislu češkoslovaške zarote proti Avstriji. Meseca septembra ga je pariški narodni svet pozval v Pariz. Prvo njegovo gibanje v Parizu je bilo kratko in malo srečno. Masaryk si s svojim značajem in nastopom — govoril je tudi na nekem zborovanju, — ni mogel pridobiti simpatij Francozov. Celo profesorju Ernstu Denis, ki je učeni zagovornik Čehoslovakov na Francoskem, je bil Masaryk neljub, rekel je: „Masaryk ni moj prijatelj, toda kaj hočem? Je pač zastopnik Čehov, zato se moram ozirati nanj.“

Francoskim vladnim krogom je bilo neljubo tudi to, da je Masaryk takoj stremel na Angleško, kamor je že čez nekaj dni odpotoval. Angleška vlada je namreč zanj ustanovila na Kings Collegu slovansko vseučiliško stolico, tako da je mogel Masaryk dobivati pod pretvezo honorarja za profesorsko delovanje subvencijo angleške vlade. V čeških krogih je pa splošno znano, da dobiva Masaryk sedaj isto plačo, katero je nekoč prejemal ubegli rebel Kosuth.

Popolnoma jasno pa ni, kako Masaryk gospodari z dohodki iz ameriških zbirk. Ko je bil Dürich poslan s Češkega v Švico, se mu je zagotovilo, da bo dobival denar za pokritje svojih stroškov iz teh zbirk. Te zbirke pa znašajo po Dürichovem mnenju nekaj stotisoč dolarjev, od katerih je dobil Dürich le 6000 frankov, ko je odpotoval na Rusko.

Ulis, katerega je Masaryk napravil v Parizu na francoske in ruske vladne kroge, je bil tako slab, da so pariški Čehi po njegovem odhodu celo sklenili poslati na Češko odposlanca s prošnjo, da naj pošljejo kako drugo osebo kot zastopnika Češkega naroda. Kot drugi zastopnik je potem res prišel nekdanji agrarni poslanec Dürich, ki pa je že meseca maja 1916 odpotoval na Rusko.

Tudi Masaryk je prišel neposredno pred revolucijo na Rusko in je začel takoj spletkariti in rovatiti proti Dürichu, katerega ni mogel trpeti poleg sebe. Predbacival mu je, da se je dal podkupiti, da izdaja Češki narod in je Stürmerjev zaupnik. Ta Masarykov nastop je imel posledico, da se je razvil v hud boj med Masarykovimi in Dürichovimi pristaši, ki se je bil v strankarskih v Kijevu in Petrogradu izhajajočih listih.

70 letni Dürich je bil končno primoran v svoje opravičilo izdati spis, v katerem je popolnoma obrazložil svoj gmotni položaj, v svrhu dokaza, da ni bil podkupljen. „Nimam nikakih prihrankov“, pravi, „in od česa bom živel, sam ne vem.“ Na drugem mestu pa pravi: „Poleg drugega sem bil poslan tudi z naročilom, da zabranim, da se nepoklicani elementi ne izdajajo za zastopnike češkega naroda. Ker sem pa to nalogo vršil, sem si nakopal njihovo strašno sovraštvo.“

Tudi pri javnih zborovanjih je prišlo do spopadov med obema strankama. Nazadnje meseca decembra 1917, ko je Masaryk zahteval, da češke legije v Kijevu stopijo v boj z boljševiki. Takrat mu je Dürich zaklical: „Gospod Masaryk, obračunala bova na Češkem; jaz molčim, da Vas ne kompromitujem, toda Vašega postopanja proti meni ne bo na Češkem nihče odobral!“

Za časa teh notranjih bojev je izdal Horky knjižico: Dürichov narod in občinstvo gospoda Beneša. Dr. Beneš je namreč glavni tajnik pariškega narodnega sveta in Masarykov zaupnik. Knjižica podaja pravo Masarykovo sliko in je očitno antanti zelo neljuba, ker jo je angleška obmejna policija na ruski meji odvzela poslancu Breiterju, ko se je vračal iz ruskega ujetništva in je hotel vzeti en izvod s seboj v Avstrijo. Sedaj se skuša to knjižico dobiti v zasedenih delih Rusije in Ukrajine, ker je v Kijevu še vedno mogoče pristašev češkoslovaške propagande, in ko jo najdejo, se bo objavila tudi pri nas v Avstriji.

„Slovenski Jug.“

Bivši hrvatski ujetnik iz Rusije poroča v „Hrvatski“:

Leta 1916. je začel izhajati v Odesi velezdajniški listič „Slovenski Jug“, kojega glavni faktor je bil dr. Milovaj Jambrišak. List je bil zelo poljudno pisan v cirilici in latinici z namenom, da pridobi med Hrvati, Slovenci in Srbi kar največ pristašev in prostovoljcev. Med Hrvati in Slovenci mu je ta posel zelo slabo uspel, Srbi so morali poseči za ostrejšimi sredstvi. Prignali so v Odeso z vseh strani ujetnike, ki so jih na vse mogoče načine mučili, pa le redki je šel na lim, rajši so umirali in trpeli muke. Ko pa so jim Rusi v 1. 1917. prepovedali odpravljati ujetnike v Odeso, so se razkropili zunanji agentje (antantni) po vsej ruski republiki, da pregovarjajo in love ujetnike; odziv je bil slab. Celotno pravoslavni niso hoteli nič slišati o srbskih legijah.

Glavno agitacijsko sredstvo antantinih agentov je bilo, da vsakega pravoslavnega ki se povrne iz Rusije, brez preiskave doma ustrelje ali obesijo, kakor se to baje dogaja za najmanjšo krivdo, še celo samo za to, ako kdo reče, da je Srb. V tem smislu so pisali tudi madžarski socijalistični listi iz Odesa, da so se Hrvati in Madžari združili na račun Srbov in da je razglašeno na Hrvatskem obsedno stanje. Tedaj smo vsi menili, da vlada na Hrvatskem čisti hrvaški kurz, a vrnivši se domov, smo bili prav razočarani. Uvideli smo, da ni to boj strank med seboj, nego da je to borba za hrvatstvo.

V „Slovenskem Jugu“ z dne 29. aprila 1917 govori Jambrišak o pogubnem vplivu ruske revolucije na edinstvo srbske legije, ki se je začela majati v temelju, ker je iz nje izstopilo preko sto oficirjev, Hrvatov in Slovencev, ki so bili po njegovem mnenju v skrbeh za hrvaško in slovensko narodnost, in jih primerja s frankovci-furtimaši, ki so tudi v Rusiji bili krivi vsega razdora. Doma pravijo da jih ni, pa glej tudi v Rusiji so tako močni!

Na eni strani so izstopili Slovenci in Hrvati, na drugi pa so začeli izstopati oni, ki so simpatizirali z Italijani. Dr. Jambrišak pravi: „Na našo legijo je prišel pritisk tudi z druge strani. Opažalo se je že davno, da zahaja nekaj častnikov (Aralica, Pičinič) v italijanska društva in tamkajšnji laški konzulat.“

Interesi Italije so zahtevali razdelitev Jugoslovanov v več skupin. Italija se ni protivila priklopitvi Bosne, Hercegovine, vzhodnih delov Slavonije, Bačke, Banata in južnega dela Dalmacije Srbiji. Nikakor pa ji ni šlo v glavo, da se spoji Hrvatska in slovenski kraji s Srbijo ter je apodiktčno zahtevala in po pogodbi vezala antanto, da se ji odstopi severna Dalmacija z otoki in Istro. Hrvati in Slovenci pa bi naj bili avtonomni — pod članom italijanske kraljeve rodbine. — Posledica tega upliva italijanskega konzulata je bil izstop Pičiniča in Aralice, ki sta našla zaščito italijanskih uradnih činiteljev v Odesi.“ To so torej zgolj dejstva.

V številki z dne 6. maja 1917 je tiskana spomenica, ki so jo poslali oficirji prostovoljci srbskega prostovoljskega zbora komisarju začasne vlade, članu državne dume, L. Velihovu. V njej navajajo idejo, ki jih je vodila pri osnovanju zbora, da združijo namreč vse dežele, v katerih žive Hrvati, Srbi in Slovenci, na temelju enakopravnosti v federativno Jugoslavijo. Končno pa so se prepričali, da „niso služili svojemu idealu nego imperialističnim in osvajačnim stremljenjem srbske megalomanije.“ „To je glavni vzrok“, nadaljujejo, „zbog česar mi ne moremo več ostati v srbskem (torej ne jugoslovanskem, kakor hočejo naši Jugoslovani — op. pisca) prostovoljskem zboru. Ta megalomanija ni ostala v okviru ideološke in načelne razlike, nego se je izražala tudi v ravnanju z nami in našimi vojaki in dobila konkretno obliko sovraštva in grožnje napram nam, dolžeč nas, da delamo iz egoizma za separatizem, sicer pa da smo avstrofilni, vohuni in izdajice.“ — Kako so dejansko ravnali poglavito pri formiranju druge divizije prostovoljcev, sami pričajo v spomenici:

„To je bilo z ozirom na Slovence in Hrvate prava inkvizicija. V ime ideje ujedinjenja, ne ozirajoč se na hrvaško in slovensko narodnost ter prepričanje večine, so se dogajala najgroznejša nasilja in zločini: ropi, pretepi in celo poboji, pri čemur so krivci ostali nekažnovani. Ako treba, more vsaki od nas, posebno naši vojaki, navesti dejstva.“ (Ako ni po vsem tem jasno, za kaj je šlo in gre, ne vem, kaj bi še trebalo navesti.)

Govori se dalje v spomenici o ponižanju, ki so jih doživljali s strani oficirjev Srbov, kar je vse rodilo sovraštvo in mržnjo. Kadar so se pritožili nad krivci, niso nič dosegli, „ker se je general Živković obdal s kitajskim zidom ljudi, koji so pod splošnim interesom razumevali svoj lastni jaz.“ „Laži, sumničenja in spletke so se združile in slavile slavije.“ Naposled so videli, da je bolje iti prelivat kri pred Rigo ali Kovel za rusko svobodo, nego za novo podjarmljenje svojega naroda in za krivico.“

Radi tega prosijo „za se in za večino oficirjev I. in II. srbske divizije prostovoljcev, ki jim ni mogoče radi umetnih zaprek izraziti svojo voljo“, da jih vzamejo v rusko službo. „Iz teh razlogov ni mogoče niti našim vojakom ostati v srbskem zboru, ker v nas izgublajo celo ono malo zaščite, ki so jo imeli dosedaj.“ Končno pravijo, da so to že sporočili ruskemu poveljstvu, a zdaj so oropani svobode in so brez posla, zato ponovno prosijo, da se jim želja čimprej izpolni. V Odesi, 20. marca 1917.“

V sočlanku k tej spomenici dr. M. J. napada „takozvano elito hrvaške inteligencije“, ki je v 20 do 30 letih, ko bi morali prevladovati ideali in poletji. Omenja nekega Stj., ki je prišel tako daleč, da je izjavil, da celo zapisal: bil bi najbolj srečen, kadar bi vsi Jugoslovani prešli k pravoslavju in dobili srbsko ime — (glejte tudi njemu je bilo odveč, kar se je počenjalo, a naši domačini pravijo, da je vse to pretirano). — V celem članku skuša oslabiti vpliv spomenice na čitatelje, pa mu je slabo uspelo.

Imena vseh onih, ki so podpisali spomenico, uredniku S. J. niso znana, pa obljublja razen onih, ki jih navaja — a navaja 62 imen in priimkov — priobčiti tudi druge o prvi priliki, brž ko jih dožene. Ali ve dr. M. J., da lahko pride ona številka lista na Dunaj, pa jih on že naprej priporoča tam kot svoje sokrivce. Kdo je tedaj denuncijant, gospod Jugoslovani?

Menim, da i to zadostuje, da odpre oči mladim in poštenim Hrvatom (ter Slovincem, op. ur.), in zopet naglašam, da tu ne gre za strankarsko borbo nego za hrvatstvo (in slovenstvo, op. ur.).

Dodati hočem samo še, kako mislijo disidenti legijonaši o svojih bivših tovariših, kar razberemo iz pisma, ki ga je pisal eden nekemu našemu majorju v rusko ujetništvo: „Pokorno Vas prosim, da v ime koristih hrvaškega naroda sporočite svojim gospodom častnikom Hrvatom, da se niti eden ne usoja javiti se za zbor, ker to je nečuvna prevara s strani naše „braće“.“

To je samo en cvet z duhtečega vrta složnih Jugoslovanov. Žalostno je samo to, da se je toliko ljudi sebe popolnoma upropastilo, preden je prišlo do tega uverjenja in spoznanja.“

Narodni Svet — narodna konstituanta!

Konstituanta pomeni toliko, kakor ustavodajna skupščina. Ko so se za francoske revolucije vzdignili vsi stanovi proti tedanjemu družabnemu redu, so si izbrali izmed zastopnikov ljudstva odsek ali nekak odbor, kateremu so poverili nalogo, naj sestavi novo ustavo za francosko državo. Ta odsek se je imenoval ustavodajni odsek ali s tujim (latinskim) izrazom: konstituanta. Tudi o monarhiji pravimo, da je konstitucionalna država, ker imamo ustanovo, ki natanko določa razmerje med krono, vlado in državo.

Narodni Svet naj ima torej nalogo, da izdela novo ustanovo; vsaj socialistični dnevnik „Naprej“ imenuje slovenski N. S. naravnost „našo konstituanto“. Tu se moramo nekoliko ustaviti in vprašati: za koga naj izdela N. S. novo ustanovo? Bržkone za bo-

dočo Jugoslavijo! Za monarhijo ali za Lahe in Srbe gotovo ne, ker tako daleč delokrog N. S. za enkrat še ne sega.

Sedaj si pa pokličemo v spomin s estavo našega N. S. Kdo sedi v njem? Vsi, samo zastopnika tistega stanu ni nobenega, ki je pri nas najštevnejši in najmočnejši, namreč kmečkega stanu! Tudi obrtnikov ne vemo, če je kaj zraven. Kot zastopnike delavcev bi smatrali lahko 3 socialiste, katerim je akademična milost prepusila 3 seže; toda ti „zastopniki delavstva“ so vse prej nego delavci.

Odločevala bi torej edino le takozvana inteligenca, ki pozna in zastopa v prvi vrsti le svoje lastne interese in ki plava danes večinoma zgolj v narodnostni ideologiji, na gosdodarske težnje in potrebe se pa prav malo ozira, že zato, ker jih ne razume in ne čuti.

Kakšna bo taka „konstituenta“, si torej lahko vsak sam predstavlja; mi se zanjo zahvaljujemo.

Pa še na nekaj drugega moramo opozoriti. Če bi res kedaj do tega prišlo, da bi razmere nanesele, da bi si morali voliti in izbirati svojo konstituento, je ne bomo izbirali in volili na diktat, — in N. S. ni izvoljen, ampak diktiran! — ampak takrat bi rekli: Če je konstituenta potrebna, jo bomo volili na podlagi ene ali druge volilne pravice! Mi živimo ne v čisto demokratični, ampak vsaj v toliko demokratični, dobi, da si svojih političnih zastopov ne damo od nikogar komandirati, ampak da jih bomo volili sami! Le pogledimo: v občini si volimo občinske svetovalce, ti si volijo župana; za deželo si volijo poslance in ti si volijo glavarja; ravno tako je z državo. Vedno torej in povsod odločuje volja ljudstva oziroma tistih državljanov, katerim jo dovoljuje zakon. Če bi se pa šlo res za ustavodajno skupščino, takrat naj pa zavlada naenkrat — diktat! Ti boš, in ti, in ti, in vi vsi tvorite Narodni Svet in „konstituento“, Vam se mora vse pokoriti. Da je pa stvar še popolnejša se dvigne tako izbrani N. S. sam in se kratkoma proglasi za absolutnega gospodarja čez vso politiko in kdor se ne vkloni taki samolastni, na podlagi diktata in skrajnega absolutizma izrečeni volji, je — narodni izdajalec! To je demokracija! Res, čudimo se, da je imenoval Narodni Svet našo konstituento socialistični „Naprej“!

Če bomo res kedaj imeli priliko, soodločevati s kakšnim glasovanjem pri preustroju naše države, se to glasovanje ne bo vršilo na komando N. S. Naše ljudstvo, pred vsem naši kmetje, bodo glasovali čisto drugače, po svoji vesti in po svojem poštenju. Kadar bo prišlo do takega glasovanja, takrat bomo videli, kako se bo N. S. razpršil v prazen — nič!

Veleizdajalec dr. Franjo Potočnjak moralno odgovoren za grozote v Odesi.

(Iz govora dr. Horvata v hrvatskem saboru).

(Dalje.)

Nova preganjanja in mučenja.

Srbi so spremenili način odpravljanja Hrvatov in Slovencev izza drugega upora v Odesi in tragedije na „Slobodci Romanovi“ (Planjavi Romanovih).

Upor v središču mesta Odeze se je dogodil prilično odpravljanja Hrvatov in Slovencev na sela k 2. diviziji. Ti s ozačeli metati proč srbske stvari, obdržali so le puške in zamanifestirali: „Naj živi Avstrija! Naj živi imperator Fran Josip I.“ Ljude so tekli skupaj. Legijonaši oficirji in Srbi prostovoljci so skušali napraviti red. Vstaši so jih, na

odobravanje civilistov, razkropili. Blizu tam se je nahajalo poslopje angleškega in ameriškega konzulata. General Marks, načelnik ruskega štaba vojnega okrožja — sicer velik prijatelj Srbov — je dospel tjakaj s kozaki. Kozaki so stali ob strani, general Marks pa se je sam pogajal z vstaši. Na to je dohajalo vedno več ljudi. In Marksu ni preostajalo drugega, nego da pozove vstaše v tabor za sužnje.

Potem so pretepali vstaše s puškami. Ljudje so jih spremljali prav do tabora ter javno protestirali proti ravnanju Srbov. Ruski okrožni štab je odredil preiskavo in hotel z vso silo, da dobi povzročitelje vstaje. Ljudje so se držali in priznali vsi enako krive. K preiskavi so prišli tudi srbski oficirji. General Živković je zahteval od Marksa, da vse vstaše postreli. Stvar se je končala tako, da so vstaše poslali na posebno težko delo v Enakijevo (v donschem ozemlju) v plavže med kozake.

Na „Slobodci Romanovi“ v „Probočnem zavodu“ (tovarna za probkovino) so nastavili Srbi eno stotnijo Hrvatov in Slovencev, ki so jih nasilno oblekli v legijonaško obleko. Tam so bili nastanjeni tudi „srbski prostovoljci, komitadžije“. Hrvatom in Slovencev niso dali orožja. Prišel je Srb, polkovnik Ristić, na inspekcijo. Prostovoljci legijonaši so pohiteli med naše ljudi in jim javili, da prihaja polkovnik na inspiciranje, preteč jim, da jim potegnejo kožo s telesa, ako se ne bodo dostojno in mirno obnašali in ako na polkovnikov pozdrav „Pomoz Bog, vojnici!“ — ne ozdravijo „Bog ti pomagao!“

In prišel je Ristić in poklical Boga na pomoč, Naši so molčali. A Ristić spet vzkligne: „Pomoz Bog, vojnici!“

— „Živijo cesar in kralj Fran Josip I. Živela Hrvatska! Živela Slovenija! Živio Avstrija! Mi nismo srbski vojnici“, je bil odgovor.

Polkovnik Ristić in njegovi spremljevalci legijonaši so pobegnili ven, dasiravno jim nihče ni grozil, saj so ljudje bili praznih rok.

Zunaj je srbski polkovnik alarimiral stotnijo komitadžij in jih povedel v kasarno med Hrvatov in Slovencev. Ukazal jim je, naj zabodejo ljudi, ljudi brez orožja, ljudi, ki niso ničesar zakrivali, samo za to, ker nočejo pozabiti svoje domovine in svojega zakonitega vladarja in ker ne marajo služiti vele-srbski ideji. Komitadžije so bodli. Med žrtvami so bili tudi taki, ki jim komitadžije niso samo porinili bajonete skozi telo, nego tudi puško cev. Dvanajst je bilo zaklanih, še več pa ranjenih. Neki istrski Hrvat, ki je bil sam ranjen z bajonetom, je priča te tragedije. Tragedija je prišla po februarju mesecu revolucijskega l. 1917. pred tedanjim ruski „sovjet“.

Grubovi teh nedolžnih žrtev so na „Slobodci Romanovi“ —. (Konec prihodnjič.)

Politični pregled.

V Rusiji zopet nevarno vre. Levo krilo socialnih revolucionarjev hoče na vsak način vreči boljševiško vladno. Ker tega ne dosežejo zlepa, poskušajo z umori. Zadnji teden je napravila socialna revolucionarka napad na Lenina, načelnika boljševiške vlade. Lenin je težko ranjen. Boljševiki se seveda branijo z enakim orožjem in zapirajo in more socialne revolucionarje. Antanta zadnje podpira, ker sovraži boljševike zato, ker so sklenili z Nemčijo mir; upa, da poseže Rusija zopet v vojno, če pridejo na krmilo socialni revolucionarji. Prav za prav se gre pa Angležem in Amerikancem v prvi vrsti za to, da dobe kapitalisti, ki so svoj čas posodili Rusiji ogromne svote, svoj denar zopet nazaj.

Zaradi nemirov v Rusiji, kjer se razmere ne bodo še tako kmalu ustalile zaradi prostranosti države, je tudi nova pogodba med Nemčijo in Rusijo zaradi obrobni držav, katere sedaj snujejo, manjše vrednosti. Iz Estonske, Livonije in Poljske hočejo napraviti nove države, ki bi se opirale in naslanjale bolj na Nemčijo kakor na Rusijo. Tudi na Kavkazu hočejo napraviti nove države. Malo verjetno je pa, da bi Rusija, kolikor bi je še potem ostalo, hotela ostati država brez morja, za dohod h kateremu se je borila več sto let.

Sovjetska vlada je prejela grozotna pisma, če bo napadalka na Lenina, Kaplan, ustreljena, se bodo izvršila takoj grozodejstva, ki bodo vzbudila po celem svetu največjo pozornost in največjo poparjenost med boljševiki. Kaplanovo bodo menda kljub tej groznji po temeljitem zaslišanju ustrelili še koncem tega tedna z 200 drugimi zaprtimi osebami. Vzrok justičnega komisarja pa je došla tista imen onih ljudskih komisarjev, ki naj bi bili po vrsti umorjeni. Na prvem mestu Radek, na drugem Sinovjev, potem Lunačarskij. Skupaj je imenoma navedenih 28 najbolj znanih boljševiških voditeljev.

Nemško-španski spor še ni poravnal. Spor je nastal zaradi podvodne vojske. Španija ima malo ladij in od tega malega števila je bilo že precej torpediranih. Španska vlada se je zaradi tega obrnila na nemško vladu s prošnjo, naj Nemčija da Španiji na razpolago kot nadomestek za torpedirane ladje nekaj nemških ladij, ki leže že od početka vojske v španskih pristaniščih. Nejevoljo Špancev pa poskuša izrabiti antanta v to, da pritegne Španijo k sebi in v vojno proti Nemčiji. Španija je največja izmed nevtralnih držav. Ni dosti manjša od Nemčije po obsegu, prebivalcev pa ima komaj tretjino toliko. Upajo, da bo ostala Španija še dalje nevtralna.

Na zapadni fronti divja boj z vso silo dalje. Nemci se sicer počasi umikajo, izgubili pa niso še toliko ozemlja, kolikor so ga spomladi pridobili. Kljub temu je nemško umikanje zaupanje Angležev in Francozov v končno zmago zelo povzdignilo in njihovi državniki nočejo več veliko slišati o demokratičnem, sporazumnem miru, ampak so zopet začeli osvojevati brez samoodločbe narodov. V Nemčiji pa vedno bolj prevladuje struja za sporazumen mir. Tako je vedno: kadar se obračajo dogodki na fronti na slabo stran, takrat vlada sporazum na slabejši strani, pri srečnejšem nasprotniku pa diktat — ali pa narobe.

Lep korak do miru bi bila ureditev razmerja med avstrijskimi narodi, kakor bi se ga dalo doseči s federalizacijo Avstrije. Zvezi avstrijskih narodov in uveljavljenju enakopravnosti so pa naši Nemci zelo nasprotni, ravno tako Madžari, namreč vladajoči sloj na Ogrskem. Zato se zelo hudujejo na ministrskega predsednika Hussareka, ki še-le poskuša napraviti prve korake do preureditve (napravil še ni nič). Da se pa nekaj pripravlja, sklepamo iz mnogih pogajanj, katere ima baron Hussarek z raznimi vplivnimi politiki doma in na Ogrskem.

Državni zbor še ne bo kmalu zboroval; samo nekaj odsekov se bo zbralo. Najvažnejši bodo posveti finančnega odseka zaradi novih davkov. Poljaki bodo podpirali vladu pri njenih prizadevanjih, da se državno gospodarstvo uredi. Čehi in Jugoslovani pa bodo, kakor trde nemški listi, stali ob strani. Čegava politika je pametnejša: politika Poljakov ali politika Čehov in Jugoslovancov. Eni sodelujejo in dosežejo marsikaj, drugi pa?

Minister za prehrano je izdal oster ukaz zoper tihotapstvo, in zakotno prodajo živil. Pomagalo ne bo veliko. K večjemu bodo

navijalci cen rekli, da je sedaj vsled večjega „rizika“ moka zopet — dražja! To bo vse. Najboljša pomoč za prehrano bi bil skorajšen mir.

Dnevne vesti.

Hočejo in hočejo Jugoslavijo brez Avstrije. Glasilo politikov, ki so podpisali zagrebško deklaracijo, „Glas Slovenaca Srba in Hrvata“ piše o novi brošuri dr. Aleša Ušeničnika „Um die Jugoslavija“ članek pod naslovom „Nesavremena brošura“ (1) „Glas Slovenaca Srba in Hrvata“ pravi v tem članku:

„Neke slovenske novine preporučajo ovu brošuru, koja tako jasno karakteriše tipus starog Radeckyevog Austrijanca koji vidi jedino opravdanu Jugoslaviju“ kao dio Austrije. Kakove Austrije, centralističke, dualističke, federalističke, to nam autor ne kaže. Kaka i bi, kad sam ne zna, kao što ne zna ni to, kud bi s onim Jugoslavenima, koji ne živu u „okviru“? S ovog kratkovidnog stanovišta pertraktira autor neke detalje („put na jadransko“ i. t. d.) te parafrazira kromeriški program. Autor nikake ne razumije duboke istine rečenice: „Austrija bit će njemačka ili je ne će biti“, i on još uvijek hoće da naš problem riješava na staroj podlozi. Motto njegovog spisa jest: „Ave, Caesar, morituri te salutant.“ Doista pojedinci s ovakvim shvaćanjem posve ispravno mogu kazati za sebe, da su morituri, dok mi ne ćemo da budemo morituri, već hoćemo, da živimo u slobodi u vlastitem domu. Zato upozorujemo svakoga, ko čita ovo brošuru, da je čita kao dokument nerazumijevanja našeg pitanja. Dodati valja još, da je sve ovo nakvasio autor „mlekom po-božnog mišljenja“ i kršćanske moderne filozofije te da očekuje, da će nam Jugoslaviju odozgo darovati. Za informaciju spominjamo još, da je dr. Ušeničnik profesor teologije u Ljubljani te u „Slovenskoj ljudskoj stranci, na desnom krilu „staroj struji“ Susteršičevog kova, Sapienti sat.“

Da res — pametnemu zadosti, da ni mogoče skupno narodno delo za resnično katoliške Slovence z ljudmi ki so proti Avstriji. Majniška deklaracija je tem ljudem premalo, oni hočejo preko okvirja habsburške monarhije. Ali bodo sedaj visoki cerkveni krogi razumeli naše stališče? Podčrtavamo: Mi smo za majniško deklaracijo, smo pa proti vsakemu izrabljanju iste in proti vsaki novi deklaraciji, ki ne vsebuje avstrijskega stališča!

Šuklje prihaja — policija „Pozor“. Pl. Šuklje bi rad izrabljaj vladu za namene „Slovenčevcev“. Zato je napisal v „Slovencu“ vrsto člankov, ki so zagledali kakor pravijo, luč sveta šele po „višjem naročilu“. Zanimivo je, da misli pl. Šuklje, da si je s svojim romanjem v St. Janž pridobil tako zaupanje avstrijskih vlad, da je sposoben dajati nasvete za razpust kranjskega deželnega odbora, ki je ves čas vojne v vsakem oziru vršil vzorno svojo nalogo v korist ljudstva, dežele in države. Pl. Šuklje pa je bil v tej vojni tak junak, da je takoj ob izbruhu italijanske vojne tekel s Kamna v varnejše skrivališče na Dunaj. Hvala Bogu, da v tem času dežela ni imela Šukljeja za deželnega glavarja. On bi gotovo kar cel kranjski deželni odbor postavil na Dunaj. Sicer naj se pa pl. Šuklje zapomni: Ko je bil še deželni glavar, tedaj je njegova brezmejnja domišljivost in ošabnost ustavljala po ulicah ljubljanske policaje in izmučene sluge in jih hrulila zakaj mu ne salutirajo in se vzravnano postavijo, kadar se pokaže On na obzoru. S takimi svojimi hrulacijami je že takrat osmešil svoje dostojanstvo. Sedaj je ravno taka žalostna postava, ko v „demokracičnem“ „Slovencu“ naskakuje deželno avtonomijo.

Klic dolenskega dona s Kamna po policajih bo pa ravno tako žalostno izzvenel kot takrat, ko se mu je radi ljubljanskih policajev smejala cela Ljubljana. Ljubljanski policaji so mu takrat kazali hrbte, ker so to pametni možje. Ali meni, da se bo avstrijska vlada v sedanjem času ozirala na njegovo gromenje in šentjanskega romarja imenovala za komisarja na Kranjskem? Koroščeve oprode pa za dež. odbornike? Ker pa že pl. Šuklje kliče vlado, bi pa mi pristavili, da bi vlada imela mnogo nujnejšo dolžnost: preksrbeti, da bo časopisje, ki bi moralo pisati v patrijotičnem smislu, to svojo nalogo res izpolnjevalo ter ne zapeljevalo našega ljudstva v tujo službo.

V narodne svete in „Volkstrate“ vabijo drugod može, ki so v politiki že kaj izkusili in niso še le v političnem otroškem vrtcu. V slovenski „Narodni svet“ je pa Kalanova stranka poslala dr. Izidorja Cankarja, ki je znan po svojem napadu v „Dom in Svetu“, da deželni odbor preveč stori za kmeta in kateremu deželni odbor radi tega leži v želodcu, ker po njegovem mnenju skrb za kmeta, za njegovo živinorejo i. t. d. ni dovolj kulturno delo. S to izvolitvijo zagrebškega deklaranta ni S. S. S. samo udarila — na zunaj po majniški deklaraciji, ampak je udarila v obraz tudi slovenskemu kmetu. Slovenskega kmeta so popolnoma prezrli, zato bo slovenski kmet preziral tak „Narodni svet“. V „Narodni svet“ je poslala Kalanova stranka tudi nekega dr. Jeriča, ki se je doslej odlikoval samo s kavarniškimi kritikami in ki je sploh tako neznan, kakor po svoji duševnosti zasluži. To veličino je odkrila Kalanova stranka — menda v „Narodnem svetu“ ne bo bolj svetil, kot se je doslej pri sodnjiskih razpravah. Ta najnovejša korifeja doslej ni spravila skupaj niti dobrega predavanja — v „Narodnem svetu“ naj pa zastopa narod! Prav zabavno bi bilo gledati tako politiko, če bi ne bila tako — žalostna.

Srbski omladinec o Jugoslaviji. „Hrvatska“ piše: „Ženevski „Srbski List“ priobčuje nekako razmotrivanje srbskega omladinca J. V. Šukovića, slušatelja prava, o prošlosti in bodočnosti srbskega naroda, v katerem se dotakne tudi dela za Jugoslavijo. Ta srbski omladinec se roga jugoslovanstvu in pravi, da je s srbskim paktom profanirana nova troimena kraljevina! Gospod Šuković ni zadovoljen s tako Jugoslavijo, a nezadovoljen je tudi zato, ker je s tem menda rešeno i uprašanje dinastije! Kakor se povsem dozdeva, bi „Srbski List“ rajši imel, da se stvori Jugoslavija pod dinastijo Njeguše, ker se na uvodnem mestu povečuje kralj Nikola kot pravi sodelavec pok. kneza Mihajla Obrenovića in biskupa Strossmajerja! Karagjorgjevići so ubili Mihajla, Karagjorgjevići so skušali pred nekaj leti z bombami odstraniti tudi Njeguše, kakor so odstranili i. Obrenoviće, pa jim na Cetinju ni uspelo to, kar se jim je posrečilo v Belgradu. Karagjorgjevići torej ne delajo za tako Jugoslavijo, kakršno želi črnogorski kralj Nikola ter radi tega omladinec Šuković vstaja tudi v tujini proti srbski mladini, ki je vsa pržeta s težnjo, da se tvori Velika Srbija, nikakor pa ne Jugoslavija ter grozi vsakomur, ki ne dela za „splošno korist jedinstva neglede na desno ali levo, da bo ubit“. Ta nova država, ki se ima zgraditi z nasiljem, bi bila po mnenju srbskega omladinca le „oligarhijska država“, da bi se pomnožile produkcije trgovine posameznikov, „nikako pa ne država jugoslovanstva naroda, ki bi služila narodnemu blagostanju“. — Nato udarja omladinec po srbski mladini, ki podpira Pašičevo vlado (zaplenjeno) ter stremi po taki oligarhijski Veliki Srbiji, ter ji na tale način bere lekcijo: „Kljub vsemu rečenemu se pridružuje danes omladina pritisku od zgoraj in njena moralna sila obstoji v izvr-

ševanju policijskih naredb in v mržnji do vsakega, ki ne bi služil današnjemu režimu. Ti enostavno nazivljajo ljudi „avstrijske agente (zaplenjeno) trabante kralja Nikole, nevedneže, bolestne in pokvarjene ljudi“ kakor tudi še z drugimi priimki, ki jih morejo dajati ljudje, ki ne vedo, kaj je človeška čast. To je njih stalno in edino obrambno sredstvo...“ (Dalje zaplenjeno), ker stranke prava tvorijo neodvisni ljudje, ki se — brez ozira na hujskanje jugoslovan-skih sanjačev — drže hrvatskega narodnega programa, ki so se hrvatskemu narodu obvezale zanj delati in ki ga hočejo z zakonito ustavno borbo uresničiti. Zalostno je, da se mora borba za pravice hrvatskega naroda po samostojnem življenju v okviru monarhije voditi med tolikim protislovjem. Omladina slavi in poveljuje one, ki podpirajo protihrvatski režim v Hrvatski, slavi in poveljuje one, ki delajo za drugi bodoči protihrvatski režim v eventualni Jugoslaviji! Tako tudi srbska omladina slavi in poveljuje Pašiča, ki gradi Veliko Srbijo, oligarhijsko imperialistično, ki ne more nič narediti za blagostanje, srečo in svobodo naroda. Hrvatska omladina, navdušujoč se za Jugoslavijo, ki je prazen sen, kopije grob Hrvatski, ki obstoja, ali ki se samo z razboritim delom more urediti in povzpeti do svobode in samostojnosti, ujedinjenja in neodvisnosti. Mogoče da se o naši omladini reče, kakor pravi Šuković o srbski, da je „izgubila vsaki ideal vzvišenosti“? „Bog ne daj!“

Gospod župnik Bajec nam je poslal iz St. Janža od 26. avgusta datirano priporočeno pismo, ki nosi poštni pečat od 28. avgusta in slove tako: — Slavno uredništvo! — Podpisani se zahvaljuje v imenu pripravljalnega odbora za odkritje dr. Krekove spominske plošče v St. Janžu prav dobro za vseskozi „temeljito“ in „stvarno“ poročilo o manifestaciji ljudstva. Pripominjam samo, da je bila ta edina luknja v poročilu, ker je slavno uredništvo pozabilo povedati, da je kot žrtev slavnosti padel 6 leten deček, nedolžna kri, ki ga je ponoči povozil mimo-idoči voz. To naj se resnici na ljubo v „Resnici“ priobči in s tem dopolni Vaše izdajalsko delo. — Z odličnim spoštovanjem Lud. Bajec t. č. predsednik. — St. Janž, dne 26. avgusta 1918. — Na drugi strani je dodatek: „O. S. Če to „Resnica“ ne prinese, bomo poskrbeli, da prinese drugi časopisi.“ Pripominjamo, da je videti pisan dostavek „in s tem dopolni Vaše izdajalsko delo“ od druge roke, ali vsaj pozneje, ker je pisava drugačna. Beseda „izdajalsko“ je v pismu počrtana. — Gospod župnik! Dostavek, da boste priobčili to pismo v drugih listih, če ga ne prinesemo mi, je res popolnoma odveč. Verjemite, da je uredništvo vedno pripravljeno, da vsako pomoto popravi in vsako napačno poročilo takoj prekliče kakor hitro zve, da je bilo napačno poučeno. Do danes pa smo čakali čisto zastonj, da eden ali drugi izmed udeležnikov, gostov ali opazovalcev verodostojno potrdi, da je vsaj ena ali druga točka našega poročila neresnična; tudi Vi v Vašem cenjenem pismu ne prinesete nobenega popravka in se ne ozirate na nobeno od nas nevedeno dejstvo in ne dokažete, da smo pisali neresnico. — Če postavite besedi „temeljito“ in „stvarno“ v ušesca. s tem še ni prav nič popravljenega. Vzemite „Resnico“ v roke, preberite še enkrat poročilo in potem zgrabite eno ali drugo od nas navedeno dejstvo, poiščite priče i. t. d., in nam pošljite popravek. Do danes pa takega stvarnega popravka kakor rečeno še nismo sprejeli od nikoder in od nikogar. Edini popravek, ki nam je došel, so bile psovke „šmok“ in „izdajalec“ — videti je, da se zadnje metode poslužujete tudi Vi. To pa niso nobeni popravki in ne ovržejo nobe-

nega dejstva, kaj ne, da ne? — Vi nam očitajte izdajalsko početje. Povejte nam enkrat, kaj razumete Vi pod tem pojmom? Ali smo samo zaradi tega izdajalci, ker ne prisegamo na avtoriteto Krekovo in njegovih epigonov? Tako avtokratični vendar niste, da ne bi priznali v demokratični naši dobi vsakemu njegove svobode mišljenja in kot izobražen človek vendar veste, da je vsaka stranka lahko poštena, če prav zasleduje svojo cilje po drugih potih kakor ravno najbolj moderna struja. Ali smo izdajalci zato, ker ne priznavamo zagrebške in krfske deklaracije in tudi ne protvorb majniške deklaracije, ampak ker stojimo na stališču, ki ga je poudarjal tudi g. knezoškoč z besedo o patrijotički majniški deklaraciji, ki nosi tudi podpis dež. glavarja? Ali smo zato izdajalci, ker se branimo, da bi nas Lahi ali Srbi (ali pa oboji) razkosali in razdelili? Vsaj vendar berete dnevnik, kjer se lahko natanko poučite o namerah laške vlade in antante! Ali smo zato izdajalci, ker trdimo, da je mogoče slovenski narod združiti — čeprav ne vemo, kedaj bo do tega združenja prišlo — edino le v monarhiji, pod Habsburžani? Če pravijo eni v svojem pesimizmu, da do tega zaradi Nemcev nikdar ne more priti, bodete Vi, kot demokratično misleč človek, tudi nam priznali svobodo našega optimističnega mišljenja in naziranja, da je to mogoče, čeprav do tega ne bo prišlo takoj in brez trdih notranjih bojov. Ali smo zato izdajalci, ker smo mnenja, da je naše ozemlje zgodovinsko in zemljopisno tako tesno združeno s Podonavjem, da brez podonavskega zaledja ne more živeti niti kot samostojna država? Ali smo zaradi tega izdajalci, če trdimo, da je danes, ko se vse družijo v velikanske privatne in državne gospodarske zveze, za nas naravnost slabo, če stremimo po majhnem gospodarstvu, ko vendar vsak vidi, da bo prvi korak bodoče Vaše Jugoslavije to, da bo iz gospodarskih ozirov primorana iskati zveze s starim Podonavjem in ne morebiti z Lahi? Vidite, gospod župnik, tako je naše „izdajstvo“. — Nesrečno usodo mladega dečka pa prav od srca obžalujemo, ker vemo, da je danes smrt vsakega mladega ali starega človeka izguba za naš narod. A tukaj smo optimisti in upamo, da se bo dobrotno nebo držalo svoje stare statistike o rojstvih in smrtih in da bo rojstev čez čas že zopet več nego smrtnih slučajev. — Ako nam pa blagovolite poslati še kakšno poročilo iz lepega Št. Janža, bomo je z veseljem priobčili in se Vam že vnaprej toplo zahvaljujemo.

Čedni ljudje. Dolgoletni urednik „Slovenčev“ Iv. Štefe se je te dni selil iz „Katoliške tiskarne“. „Slovenčevi mladi uredniki so svojega kolego, ki se je 20 let trudil za povzdigo „Slovenca“ in zvesto, požrtvovalno pomagal spraviti „Slovenca“ na stališče, od ktereга sedaj uživajo tisti, ki za stvar nikdar nič trpeli niso, napadli v svojih „poročilih iz ljubljanske fronte“ ter so se norčevali iz njegove selitve. Naj bodo prepričani, da Štefeta tako slovo ni nič bolelo, le potrdilo ga je v veselju, da se je ločil od takih ljudi.

Kje so pravi prijatelji delavstva? Svoj čas so pametni zastopniki delavstva ljubljanske tobačne tovarne izposlovali delavstvu znatno podporo v nujno potrebnem blagu. Po razdelitvi podpore so delavci čutili v sebi potrebo, se deželnemu odboru zahvaliti in ga prositi podpore še za vpridhodnje. Znani hujskači so ta dostojni korak delavstva s svojo nedostojnostjo preprečili, rekoč, kaj bi se zahvaljevali, deželni odbor je storil samo svojo dolžnost. Pri deželnem odboru so pa bili mnenja, da je delavstvo od drugod, znabiti od „znane“ organizacije preskrbljeno z vsem potrebnim, ker iz tobačne tovarne ni bilo nobenega prošnjika

več. Nujni prošnjiki so prihajali od drugod in so blago (mast) dobili. Toblačno delavstvo je pa čakalo na mast po zaslugi hujskačev toliko časa, da jo je sedaj zmanjkalo. Delavstvo je pa sedaj venderle našlo pot do dež. odbora, kjer se je zagotovilo, da se bo na potrebo teh najrevnejših oziralo, kakor naglo se zopet nabere kaj masti.

Zasluzen strah. Nekje na glavnem trgu se srečata dva gospoda. Glavne trge ima mnogo mest in mestec; katero mesto imamo v mislih, je vseeno, in dobro rejeni gospodje se sprehajajo radi povsod pred obedom nekoliko po glavnih trgih, da si pripravijo dober tek na kaj dobrega. Tudi naša dva gospoda sta se torej pripravljala na dober tek, ogledovala si razložbe, obirala mimosidne ljudi in nazadnje se spravila na politiko. „Ti, jaz sem Te videl, da bereš „Resnico“ in „Novice“; ali Te bodo, le počakaj! Veš, tako-le (gospod je z levo roko zamahnil parkrat okrog vratu in potem jo stegnil z vzravnanim kazalcem kvišku). Vse imajo popisane, čisto vse!“ Pravega učinka pa opomin na vislice le ni dosegel. Gospod, kteremu je veljalo iz dobrega srca prihajajoče svarilo, mu pravi pikro: „Kaj misliš, da bodo samo mene? Da Tebe ne bodo? Ti se prokleta motiš! Veš kdo bo sodil? Dr. Zajca bodo sodile 3 delavke iz tobačne tovarne in oproščen bo, ker je prijazen. Kdo bo pa Tebe sodil? Tisti trije hlapci, ki si jih iz službe spodil in ozmerjal kakor pse! Ti boš šele visel, Ti! in vsi bomo viseli, deželni predsednik in škof in župani in glavarji, samo „prajstrajbarji“ bodo ostali in barabe bodo sodile...!“ Prvega gospoda je oblila kurja polt. „Pa menda ne, da bi bilo res... prokleti hlapci hm...“ Poslovil se je nekoliko bled...

Naroda ne bodete zapeljali! Vsi poizkusi antante spraviti Slovence v njene mreže se pokažejo kot ničevi kakor se gre zato, v dejanju pokazati barvo. V takih trenutkih se pokaže da antantini kričaci kljub vsej cirkuški vabi, nimajo za seboj resničnega našega naroda. Tako poročajo sedaj časopisi o uspehu protiaustrijske agitacije med slovenskimi vojnimi ujetniki v Italiji. Za Italijo so pridobili nekaj dijakov, večinoma praporščakov in kadetov. Ti mladi, zmešani ljudje so poizkusili med moštvo razširiti Italjanom prijazno jugoslovansko propagando, pa moštva za to niso mogli pridobiti. Sedaj tvorijo ti praporščaki in kadetje kader, ki je pa — brez moštva. Tako napravijo Slovenci v odločilnem trenutku. Naj bi vprašali narod, kaj misli o zvezi Jugoslovancov z Italijo, tedaj bi dobili odgovor, ki bi antantinim agentom krepko zašumel po ušesih.

Se sveti. V Genfu se je ustanovilo društvo „Janez Krek“. Člani so iz Avstrije pobeželi Jugoslovani. Nečelnik društva je štajerski Slovenec inž. Krulej.

Ne morejo. „Corriere della sera“ brani Sonnina pred očitki, da premalo odločno zastopa politiko zatiranih narodov Avstro-ogrške. List pravi, da v Italiji nemorejo priti do sporazuma z Jugoslovani, ker je med njimi preveč nasprotujočih si tendenc. List naj le zapiše: V naš dom ne pustimo ježa.

Vseslovansko zborovanje v Krakovu. Iz parlamentarnih krogov poročaja nemškimi listom, da se v najkrajšem času vrši v Krakovu novo vseslovansko zborovanje. Tem povodom bodo sprejeli češke in jugoslovanske delegate tam vsepoljski poslanci pod vodstvom dr. Glombinskega in grofa Skarbeka.

Madžarska besnost. Madžarsko časopisje se seveda vsled namišljenih načrtov Hussarekovega ministrstva vse iz sebe — razumljivo, kajti Avstrija kot zvezna država bi onemogočila na Ogrskem nasilno gospodarstvo madžarske minoritete nad slovansko

in rumunsko večino. „A Nap“ že grozi z ločitvijo od Avstrije. Zdi se, da spričo skušenj, ki jih je dobila v tej vojni Avstrija z ozirom na oskrbo z živili od strani Ogrske, ne bo to nikogar plašilo!

Stovensko gledališče v Trstu bo vodil letos g. Milan Skerbinšek.

Finžgarjevo „Našo kri“ je deželna vlada za otvoritveno predstavo slovenskega gledališča v Ljubljani prepovedala. Pisatelj jo je nerodno popravil. Na dan otvoritve bodo sedaj igrali Finžgarjevega „Divjega lovca“.

Nevarnosti vojaške službe za ženski spol. „Salzburger Chronik“ piše: Kakor znano, uporablja vojna uprava deklice in žene ne le kot bolniške strežnice in v kuhinjski službi, temveč tudi kot strojepiske in telefonistinje bodisi v zaledju ali pa v vojnem ozemlju. Kakor je bilo pričakovati, si je nakopalo zelo mnogo žensk, ki so šle iz dobrega namena v vojaško službo, pri tem kal svoje npravne in telesne izgube. Pretresljivo osvetljuje to dejstvo „Venkov“, ki prinaša iz Lvova sledeče poročilo: „Med bajoneti je šla procesija 100 žensk iz Antonove šole. Bile so pacientinje bolnice rdečega križa za spolno bolne. Šolsko poslopje bo zopet vrnjeno svojemu namenu, in zato se preseli bolnišnica. Večina teh ženskih oseb so deklice, ki so morda šele pred nekaj meseci sprejele etapno službo v telefonskih pisarnah, kuhinjah, pralnicah itd. Visoka plača jih je zvodila, da so sprejele deklice nase „patriotične dolžnosti“, zdaj pa nesrečnice transportirajo kot zločince z nasajenimi bajoneti“. — Naj se starši dobro premislijo, preden dovolijo svojim mladim hčerkam sprejeti tako službo. Kot cvetoča bitja so mnoge odšle, in kot velo cvetje, nesrečne za vse življenje. se vračajo zopet domov...

Za češko ljudsko cerkev. Dunajsko glasilo Čehov prinaša članek o češki cerkvi, v kterem stoji: Na tihem se pripravlja med češkoslovaškim ljudstvom stvar najdalekosežnega pomena. Čeških evangeljcev je le mala manjšina, 2 1/2 %. Pozdravljamo zato gibanje čeških evangeljcev, ki gre za ustanovitjo lastne češke cerkve. Mi sami želimo, da se ustanovi češka ljudska cerkev, ki bo proč od Rima.

Iz mladinskega otroškega vrtca. Igramo se vojake. Pa samo v Ljubljani in samo okolu „Katoliške tiskarne“. Tako je najbolj prijetno. Na mimoidoče mečemo iz varnega skrivališča blato in kamenje. To je naša fronta. Dobili smo že visoko pohvalo: Šukljejevo. Pokaral je samo Pogačnika, ker je takoj omedlel, ko je priletel mimo njega debel kamen. Tako se je Pogačniku tudi v pravi fronti zgodilo, zato iščemo drugega poveljnika! Pogačnik nam je za našo fronto napravil velik načrt, pa je Miha takoj, ko ga je dobil v roke, napravil nanj veliko packo. Zato se nam naskoki izjalovijo. Ljudje so zato žalostni, ko bero naša poročila. Zvezke za naša poročila nam prodaja ravnat. Jeglič, kumica naši zastavi bo pa znana gospodična. Mi smo rojeni samo za „ljubljansko fronto“ in ostanemo tu. Drugod diši preveč po pravem smodniku. Mi smo navajeni šmira. Zato se vojake igramo. Ata nam pa dajejo papir za čake. Naše glave so za take čake ravno dovolj močne. Kadar bo vojske konec, bomo radi šli na pravo fronto v prvo oštarijo.

Vsak dan najnovejše vesti prinaša dnevnik „Novice“. Naročite ga takoj! Naročnina znaša za pol leta 20 kron, za četrt leta 10 kron. Naročnino je pošiljati Zadrufni tiskarni v Ljubljani.

Gospodarske vesti.

Gozdove in les hoče pokupiti v bližnji ljubljanski okolici in drugod po Kranjskem družba kranjskih veleposetnikov. Te dni je imela v tej zadevi posvetovanja. Pravijo, da hoče pokupiti gozdov in lesa za 60 milijonov kron.

Deveto avstrijsko vojno posojilo bo v kratkem razpisano. Tudi pri tem vojnem posojilu bo Avstrija pokazala, da je njena volja zmagati in da so ničevi upi sovražnikov.

O slabi prehrani v Dalmaciji navaajo „Male Novine“ sledeče drastične vzgled: Dalmacija je dobila do konca aprila od določenega kontingenta kruha in moke le 61 odstotkov, maja 30, junija 8, julija 3¹/₂ odstotka, dočim ji avgusta ni bila nakazana sploh nobena moka. Drugih živil je prejela Dalmacija do konca aprila tudi 113 mesto 240 vagonov. Poleg tega je plačala za utihotapljeno blago 300 milijonov čez maksimalno ceno. Zdaj pa je dežela finančno izžeta in ne more več plačevati blago po oderuških cenah.

Kanadska letina. Dopisnik „Timesa“ iz Toronta poroča: Uradno poročajo, da je pričakovati letos v Kanadi zelo slabo letino. Žitna letina bo po vladnih cenitvah iznesla proti lanskim 13,360.000 bušljev letos le 5,275.000 bušljev. Tudi sena in posebno detelje bo letos veliko manj. Košnja bo znesla letos proti lanskim 13,700.000 tonam le 10 milijonov ton. Drugod v Ameriki pričakujejo pa precej dobre letine.

Zvišanje blagovnih tarifov pri južni železnici. S 1. septembrom so zvišali pri južni železnici blagovne tarife vseh pošiljav. Za premog znaša zvišanje 40 odstotkov dosedanjih blagovnih cen. Novi tarifi bodo v veljavi do 1. februarja 1919. leta.

V Afriki in v Dalmaciji. Zadrski „Narodni List“ piše: Gorostasni načrt Cecila Rodesa, da spoji Capetowu s Kairom z železniško progo 9300 km daljave — je izveden po večem delu. Železnica od Capetowna do gornjega Konga je bila dovršena le dve leti kasneje, nego je bila zasnovana, a to vsled vojne. Pri nas pa se še ni posrečilo po pol stoletju, da bi spojili Liko z Dalmacijo!

Nemški Gradčani proti našim sadjarjem. V Graških listih čitamo, da namerava družba „Geos“, kateri je vlada poverila promet s sadjem, prepovedati, oziroma močno omejiti izdelovanje žganja iz sadja. Nadalje namerava ta družba nemškoštajerskih vojnih dobičkarjev tudi omejiti izdelovanje sadjevca. Prodaja in nakup sadjevca po zasebnikih pri kmetih bo ta družba prepovedala. Nakupovanje in prodajo sadjevca bo imela v rokah posebna družba. Za sadjevec nameravajo nastaviti zelo nizke cene. Lidje, tovarnarji in vojni dobičkarji pa smejo vsak dan podražiti svoje blago, kakor jim milo in drago, na primer vžigalice.

Kako spoštujejo v Nemčiji matere več otrok. Na magistratu mesta Essen v Nemčiji se je vršila poklonitev 74 materam z 8 ali več živečimi otroki. Vsaka mati je dobila hranilnično knjižico mesta Essena z vlogo 100 mark, glasečo se na njeno ime. Za častno darilo se je zglasilo letos v tem mestu okrog 300 mater. 74 mater je obdarila nedavno zveza za rodbinsko blagostanje s sedežem v Düsseldorfu; vsaka mati je dobila 100 mark. Temu zgledu je sledilo mesto Essen. Dar naj bo znak spoštovanja in hvaležnosti za trud, ki so ga imele matere z vzgojo in prehrano svojih otrok.

Oglasi v švicarskih listih. V Švici, ki je kroginkrog obdana od vojskujočih se držav in koje prebivalci nič manj ne trpijo vsled vojne kakor marsikatera vojskujoča se država, vladajo še vedno naravnost rajске

razmere v primeri z našimi. Inzerati v švicarskih listih kažejo, kake nizke cene so še tam. Velika friburška tovarna za čevlje ponuja kakih 50 vrst čevljev, tako n. pr.: Otroške čevlje iz teletine za 12 frankov, iz boksa za 14 fr. Ženski čevlji na zadrgo imajo ceno 22 do 35 fr., moški čevlji pa 28 do 40 fr. Jednako je z obleko: V Curihu se dobi obleka že za 40 fr.; za 80 do 100 frankov pa se dobi obleka že „prima kakovosti“. Beli platneni ženski čevlji stanejo 14 fr., zelo elegantni pa 20 do 30 fr. Ženske nogavice „Fil d'écosse“ ali flor se dobe za 7 ozir. za 5 fr. — Še nekaj primerov iz cen živila: goveje meso 4 fr. za 1 kg, telečje 4-89 fr. Škatljica sardin od 90 centimov naprej, 1 kg čokolade od 4-70 fr. dalje. Dnevno plačilo po 6 do 8 frankov v švicarskih gostilnah in zdraviliščih ni redko.

Inženirji kot industrijski delavci. Nedavno so dobili nekateri večji vojni obratni na Dunaju ponudbe posebne vrste, ki so jih vložili diplomirani inženirji in absolvirani tehniki. Prosili so, naj jih zaposle ne kot inženirje, temveč kot manuelne (ročne) delavce, to pa zato, ker imajo kot inženirji 400 K mesečno, kot delavci pa 300 tedenske plače.

To so karijere! Na budimpeštanski univerzi je promoviral te dni stražmojster neke kobilarne, Zoltan Szilaagy, doktorjem obojega prava. Tekom svojega vojnega službovanja je dovršil gimnazijske in visokošolske študije in napravil državne izpite z izvrstnim uspehom. — Na Angleškem je avanziral rudar Jones od prostaka do brigadnega generala.

Vest za kozjerejce. Deželno mesto za vnovčevanje živine je razdelilo v Ljubljani 4 čistokrvne sanske kozle, ki so sposobni za plemo. Oskrbujejo jih: Pogačnik Ivan v Rožni dolini hšt. 228, Lužar Jože, sluga v deželni bolnici, Alojzij Ladiha v Zg. Šiški; v našem hlevu ob cesti na Loko bomo imeli plemenskega kozla od 1. okt. t. l. dalje. Lastniki čistih sanskih koz naj skrbijo v svojem interesu, da bodo koze zaskočene po čistih sanskih plemenjakih, ker imajo sanski kozlički mnogo večjo vrednost in so tudi sanske koze, če so v pravih rokah, dosti boljše molznice. Zarod naj se skrbno redi, ker se bo zelo lahko in dobro oddal. Deželno mesto bo vsestransko skušalo podpirati rejo tega prekoristnega kozjega plemena.

V okupirani Srbiji dobre žive. V Belgradu velja kg masti 4-50 K, kg bele moke 1 K, eno jajce 8 vin. V okolici se vidi na tisoče prašicev.

Drago ogrsko vino. Iz Budimpešte poročajo, da so zadnje tedne po pokrajini Somogy potovali poljski Židje, ki so nakupili vinski pridelek. To je imelo za posledico, da je cena hektolitra poskočila že na 1500 K.

Cene mineralnega olja ozima njegovih produktov je avstrijska vlada na novo določila. Maksimalne cene so: za bencin od 40 do 104 K, povprečno 64 K do sedaj 36 K, za plinovo olje 38, do sedaj 20, za mazilo olje (Vulkanoel) 84 do sedaj 60 in za petrolej 36 K (neizpremenjeno) za 100 kg.

Cene sodov na Ogrskem so nezaslišano poskočile. Novi sodi stanejo že 250 K 1 hl, stari sodi od 150—200 K. Da se potisnejo cene na zmerno višino, hoče ogrska vlada predpisati, da mora vsak lastnik natančno napovedati število in mero sodov. Nadalje namerava ogrsko poljedelsko ministertvo uvesti nekako rekvizicijo sodov po maksimalnih cenah ter na ta način znižati sedanje cene. Koliko veljajo na Ogrskem popisovanja in rekvizicije, je itak znano.

Madjarske obljube... Po poročilu „Deln. Dennika“ je doseglo konjsko meso na Dunaju ceno 20 K za kg. Vzrok temu je, da so Ogri sicer obljubili pošiljati vsak

meses 1500 konj, toda poslali so v zadnjih dveh mesecih skupaj — 140 po številu.

Poslanec — oderuh? Prepuščajoč vso odgovornost za to vest citiranemu listu, prinašamo iz „Opavskega Vestnika“ grozno obdolžitev, ki jo je ta list dvignil proti znamenemu poljskemu poslancu dr. Kolischerju. Po „Ovstravskem Vestniku“ je zaslužil ta poslanec z vojnimi spekulacijami več ko 50 milijonov kron.

8 vagonov moke in žita je zgorelo 30. avg. v Au na Gorenjem Avstrijskem, ko je požar uničil takozvani pekovski mlin. Ogenj je nastal, ker so se preveč ogrele osi v luščilnici. Škoda znaša 800.000 K, ki je pa po veliki večini pokrita z zavarovalnino.

Država kot dražilka cen. „Marburger Ztg.“ piše: „Kmet dobi za 100 kg sena 25 K, Komur pa manjka sena mora prositi zanj pri centrali za krmila, c. kr. urad za ljudsko prehrano na Dunaju, podružnica za Štajersko. Tam dobi nakazilo, in kmet plača za 100 kg 42 K, torej 17 K več. Kupec mora priti po seno, h kmetu in sam najeti voz. Tako se dá sklepati, da gre 17 K za nakazilo. Ali more biti še hujše navijanje cen?“

Konserviranje svežega sočivja zopet dovoljeno. Urad za ljudsko prehrano je z odredbo z dne 26. avg. zopet dovolil konservirati sveže sočivje.

Repa v marmeladi. Državna zveza avstrijskih tvorničarjev za konserviranje sadja sporoča, da je malo upanja za preskrbo tovarn z jesenskim sadjem. Urad za ljudsko prehrano, ki ima načrt, začeti in razdeliti vse pozno sadje, je ponovno izjavil, da more letos računati marmeladna industrija splošno le z malim nakazilom domačega trdega sadja. Zato bo treba letos izdelovati marmelado z večjo primesjo repe.

Rumunski zakon o davku na vojne dobičke. Načrt zakona o davku na vojne dobičke določa, da je smatrati za vojni dobiček bodisi družb ali posameznikov, ki presega povprečni dobiček iz let 1912 do 1915 za 10 odstotkov. Dobički se obdavčijo stopnjevaje do 50 odstotkov, dobički do 5000 lejev so davka prosti. Če kdo zamudi naznaniti ali napačno napove vojni dobiček, se kaznuje z denarno globo do 25.000 lejev, v posameznih slučajih pa vrhu tega še z ječo do 6 mesecev; vojni dobiček potem določi sodnija in se obdavči z 70 odstotkov.

Vinski sodje pod zaporo na Ogrskem. Vlada je izdala naredbo, po kateri mora vsakdo naznaniti vinske sode; sodi so pod zaporo. V inozemstvu je mogoče vinske sode poslati le s transportnim dovoljenjem. Maksimalne cene so: za nove hrastove sode 175 K za 1 hektoliter, za nove bukove 115 K za 1 hl. Za hrastove sode, ki so več kakor eno leto v rabi, 115 K, za bukove pa 55 K za en hl.

Ogromne zahteve klavne živine od dežele Kranjske za vojaštvo.

Centralna oblast je predpisala za mesec september t. l. „Kranjskemu deželnemu mestu za vnovčevanje živine v Ljubljani“ ogromno število klavne živine za dobavo, in sicer nekaj nad 6700 glav za vojaštvo in za civilni konzum. „Kranjsko deželno mesto za vnovčevanje živine“ je že tekom celega poletja vsak mesec opozorilo centralne oblasti, in sicer civilne in vojaške, da na Kranjskem sploh ni več klavne živine, ter poročalo na vse prizadete faktorje, kako žalostne so razmere glede živinoreje na Kranjskem, da, ako bodo centralne oblasti predpisovale še kaj živine za armado, bo živinoreja popolnoma uničena ter bo docela zaostal poljedelski

obrat in polje ostalo neobdelano, plemo bo popolnoma uničeno, gnoja ne bo, in kmet bo moral prenehati s svojim gospodarstvom. Na vse te pritožbe in opozoritve se centralne oblasti ne ozirajo, marveč zahtevajo mesec za mescem večje dajatve. Vrhunec so pa dosegli predpisi za mesec september t. l., tako da se jesensko delo ne bo moglo izvršiti v jeseni.

„Kranjsko deželno mesto za vnovčevanje živine v Ljubljani“ je odklonilo in še odklanja napram centralnim oblastim in tudi napram živinorejcem glede višine dobav vsako odgovornost, zlasti tudi napram poljedelcem, ki jih nepoklicani faktorji hujskajo, češ da je „Kranjsko deželno mesto za vnovčevanje živine“ krivo, da se pobira toliko živine. Več kot je storilo „Kranjsko deželno mesto za vnovčevanje živine“, da bi se dobave znižale, zlasti da bi se za časa setev vojaške dobave iz Kranjske sploh opustile, sploh ni bilo mogoče storiti. Dognalo pa se je, da se v teh, za živinorejo in poljedelstvo skrajno resnih časih, kolje kljub opozoritvam in ovadbam ter kazenskim predpisom še mnogo živine na skrivnem pod roko ter da se iztihotaplja živina preko kranjske meje.

Pozivljamo vse razsodne ljudi, katerim je gospodarski obstoj dežele na srcu, naj preprečijo vsak po svojih močeh bodisi tihotapstvo živine iz dežele, bodisi zakotno klanje, ter naznanijo vsakogar na najbližjo žandarmerijsko postajo.

Kranjsko deželno mesto za vnovčevanje živine v Ljubljani.

Razne vesti.

Mesto živil našla smrt. V spremstvu svojega 13 letnega sina je prišla rudarjeva žena Karolina Figarjeva, mati petero otrok, v Prago, da bi za premog, katerega sta prinesla v nahrbtnikih, zaženjala za živila, posebno za krompir. Žena je imela 60, sin pa 41 kg premoga. Ko je izstopila iz voza cestne železnice, je postala na stopnjicah, da si zadene nahrbtnik na rame; med tem je sprevodnica dala znamenje za odhod. Težki nahrbtnik je Figarjevo vrgel na tla, da je prišla pod voz. Dobila je tako težke poškodbe, da je revica popoldne izdihnila.

Mast v zabojih za ročne granate. V Gradec je prišel vagon z ročnimi granatami, ki je bil namenjen za Deutsch-Landsberg. Vagon je spremljal poseben spremljevalec. Oblastem se je to zdelo sumljivo in so ročne granate zaplenile. Pri preiskavi se je pokazalo, da je bila v zabojih mesto ročnih granat mast, katero so takoj nakazali mestnemu prehranjevalnemu uradu.

Nov vojni kredit na Francoskem. Francoski finančni minister je naznanil nov vojni kredit v znesku 15 milijard, da bo mogoče nadaljevati vojno čez zimo.

Svoboda od druge strani. Angleški list „Times“ poroča iz Washingtona: Od 100 voditeljev „Industrial Workers of the World“, ki so pred kratkim v Čikagi stali pred sodnijo, ker so poskušali ovirati ameriško vojno, je bil agitator Haywood in 19 družih obsojen na 20 let ječe, 33 na 10 let, 12 na 1 leto in dva na 10 dni ječe. Haywood mora poleg tega še plačati denarno globo 20.000 dolarjev. Vsi skupaj so dobili 722 let ječe.

Oddaja stare obleke v Berlinu. Rok za prostovoljno oddajo moške obleke je končan. Uspeh zbirke daleč ne zadostuje zahtevam. Oddalo se je 48.800 oblek, zahtevalo se jih je pa 75.000. Posamezne občine morajo skušati na podlagi zapiskov dobiti 26000 oblek, ki še manjkajo.

Nesreča s čolnom. Čoln, v katerem je bilo 40 oseb, se je pri Engersu na Nemškem prevrnil. Deset oseb, med njimi osem otrok, je utonilo.

Osmi mož jo je ubil. 70 letni kmet Anton Madaros iz Hodmezövöasar hely se je prepiral s svojo ženo. Ta je napadla moža s sekuro, mož pa jo je udaril z bednjem po glavi tako zelo, da je umrla. Madaras je bil že osmi mož svoje žene, ki je presedela že sedem let v ječi, ker je umorila enega svojih mož!

Ženski zrakoplovci na Laškem. „Messagero“ poroča, da se je ustanovil prostovoljen kor ženskih zrakoplovcev. Žene naj se v bojni civilizaciji „proti infamnosti“ ne udeležujejo le kot bolniške strežnice, ampak tudi kot sobojevnice.

Po blaznicah mrjejo lakote. Iz Prage poročajo, da je v juliju v blaznici v Bohnicah zbolelo vsled lakote 8 oseb, 2 sta umrli, v Voparanu in še v neki drugi blaznici tudi zdravijo ljudi z lakoto.

Plača samo v živilih. Dimnikarji v Kraljevemgradu so sklenili, da bodo vršili svoj posel samo proti plači v živilih.

Zgorela ladja. Iz Londona poročajo, da je zgorel parnik „Lake Manitoba“. Vozil je petrolej v vrednosti 800.000 funtov šterlingov.

Zaplenjena ženitovanjska pojedina. Iz Črnovic poročajo, da je tamkajšnji mestni magistrat pri neki ženitovanjski pojedini zaplenil belega kruha, tort in drugih živil za vrednost 20.000 kron. Zaplenjena živila so bila nato razdeljena med reveže.

Zanimivost številke „9“. Grofica Ana reče učitelju Henriku, da naj danes ne pride k skupnem kosilu. Bilo bi tako število

gostov 13. Učiteljica Elza je bila namreč pripeljala svojo sestro Jerico. Tihoma je začel učitelj Henrik lamentirati. Povsod vidi število 13 gostov in obraz Jerice, ki ga je spravila ob dobro kosilo. — Da, Pythagoras je bil pravi mož, si je mislil učitelj. Znameniti računar Pythagoras je znal vse skrivnosti števil in jim je odločil primerno mesto. Dandanes pa sluje samo številko 13 in njena čarobna moč. Sedmerko še nekoliko čislajo. Trojko in dvojko poznajo le dijaki. Devetko pozna pa skoraj le naše slovensko ljudstvo v svojih prislovcih in rekih n. pr. ... Dober glas seže v deveto vas. Ako pride huda toča, pravijo, da je pobila 9 fará. Če slovi lepo dekle, vsi govorijo, da tako zalega dekleta ne premore devet fará. Ker pa že vse ljudstvo 9 tako čišla, naj povem, da ima številka 9 lastnosti, ki jih sam Pythagoras ni poznal. Ljudstvo ima prav, ako 9 bolj ceni kot nesrečno 13, ki mi je načrt prikrižala, mene ob kosilo spravila in mi skvarila vse veselje. Štev. 13 bodi mi 9 ta briga. Učitelj Henrik se usede in razodene skrivnosti štev. „9“. — a) če se štev. 9 pomnoži s katerokoli številko, je vsota v produktu „9“. — $9 \times 5 = 45, 4 + 5 = 9; 9 \times 7 = 63, 6 + 3 = 9;$ b) če se štev. 9 pomnoži s katerokoli številko, je vsota v produktu 9 ali 2×9 ali $3 \times 9;$ — $9 \times 35 = 315, 3 + 1 + 5 = 9; 9 \times 532 = 4788, 4 + 7 + 8 + 8 = 27 = 3 \times 9;$ — c) če katerokoli štev., obstoječo iz več števil, narobe zapišeš, tako da številke v novem številu sledijo ravno narobe in se manjše število odšteje od večjega, je ostanek 9 ali 2×9 ali 3×9 etc. — 76 narobe $67, 76 - 67 = 9; 81$ narobe $18, 81 - 18 = 63 = 7 \times 9;$ — č) ravno tako lastnost imajo potence takih števil. $12^2 = 144; 144$ narobe $441; 441 - 144 = 297; 297 = 9 \cdot 33.$

Odkrita zarota v Moskvi.

V Moskvi so odkrili veliko zaroto, ki so jo vodili francoski diplomati in ji je na čelu stal voditelj angleške unije Lockart. Hoteli so strmoglaviti sovjetsko vladu in uvesti vojaško diktaturo. Na stotine oseb je aretiranih. Antanti se je torej nameravani državni preobrat na Ruskem za sedaj ponesrečil.

„Odločilna ofenziva“.

„Morning Post“ javlja: „Odločilni oddelek ofenzive antantne armade na zahodu se je sedaj pričel.“

Tudi Italija namerava vsak čas pričeti novo ofenzivo.

Razširjajte „Resnico“!

ILIRSKA BANKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica št. 1.

==== izvršuje vse bančne transakcije najkulantneje ====

financira vojaške dobave in aprovizacijske kupčije. — Daje predujme na blago. — Eskomptira menice, fakture in terjatve. — Pospešuje trgovino, industrijo ter uvoz in izvoz. — Vloge na knjižice obrestuje po 4%. — Vloge na tekoči račun po dogovoru.